

THE ROLE AND THE SIGNIFICANCE OF EDUCATION FOR THE KNOWLEDGE SOCIETY DEVELOPMENT

ZNAČAJ OBRAZOVANJA ZA RAZVOJ DRUŠTVA ZNANJA

BARIC, Vinko & JELEC RAGUZ, Mirjana

Abstract: *The main objective of this paper is to determine the role and the significance of education for the knowledge society and knowledge-based economy development. Secondly, this paper aims to determine the position of Croatia in relation to the case study countries of the European Union regarding the accomplished level of education of its population.*

Key words: *Education, knowledge society, European Union, Croatia, comparative analysis*

Sažetak: *Glavni cilj rada je utvrditi ulogu i značaj obrazovanja za razvoj društva i gospodarstva utemeljenog na znanju te na temelju komparativnog prikaza utvrditi gdje se u odnosu na odabrane zemlje Europske unije nalazi Hrvatska prema dostignutoj razini obrazovanosti svojega stanovništva.*

Ključne riječi: *Obrazovanje, društvo znanja, Europska unija, Hrvatska, komparativni prikaz*

Authors' data: Vinko **Barić**, prof.dr.sc., Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, vbaric@efzg.hr; Mirjana **Jeleč Raguz**, mr.sc., Veleučilište u Požegi, Požega, mjelec@vup.hr

1. Uvod

Cilj ovoga rada je utvrditi ulogu i značaj obrazovanja za razvoj društva i gospodarstva utemeljenog na znanju te na temelju komparativnog prikaza ustanoviti gdje se u odnosu na odabrane zemlje Europske unije nalazi Hrvatska prema dostignutoj razini obrazovanosti svojega stanovništva.

U skladu s postavljenim ciljevima rada postavljena je i sljedeća hipoteza: Razina obrazovanosti predstavlja jedan od najvažnijih preduvjeta za intenzivniji razvoj društva i gospodarstva utemeljenog na znanju.

Nakon uvodnog razmatranja u kojemu se definira predmet, svrha, ciljevi istraživanja te sama kompozicija rada, u drugom se poglavlju daje teoretski prikaz razvoja i karakteristika društva znanja.

U trećem se poglavlju objašnjava uloga i značaj obrazovanja za razvoj društva i gospodarstva utemeljenog na znanju.

U četvrtom je poglavlju dan komparativni prikaz razvijenosti društva znanja i obrazovanja u Hrvatskoj i odabranim zemljama Europske unije. U zadnjem je poglavlju iznesen zaključak cijelog rada.

2. Društvo znanja

2.1. Razvoj i karakteristike društva znanja

Znanje je oduvijek bilo čimbenik proizvodnje i imalo je ulogu pokretača ekonomskog i socijalnog razvoja. Međutim uloga koju je znanje imalo u prošlosti bitno se razlikuje od današnje uloge koja se postavlja pred znanje.

Zato danas kažemo da je društvo znanja ono društvo u kojemu je znanje glavni razvojni resurs i pokretač društvenih i ekonomskih promjena.

Preduvjet i sastavni dijelovi društva znanja su informacijsko društvo i gospodarstvo znanja koji su međusobno povezani.

2.2. Stupovi društva znanja

Bitne karakteristike društva znanja možemo grupirati u četiri stupa društva znanja koja su ključna da bi zemlja bila sposobna u potpunosti sudjelovati u društvu i gospodarstvu utemeljenom na znanju.

Prvi stup čini obrazovanje i obuka. Radi se o tome da je potrebno obrazovano i obučeno stanovništvo kako bi se stvorilo, dijelilo i koristilo znanje koje teži povećanju ukupne produktivnosti i ubrzanju ekonomskog rasta.

Drugi stup društva znanja čini razvijena informacijska infrastruktura.

Treći se stup društva znanja odnosi na pravni i ekonomski okvir.

Značajke uspješnog pravnog okvira uključuju djelotvornu, odgovornu i nekorumpiranu državu i pravni sustav.

Četvrti i posljednji stup na kojemu počiva društvo znanja je inovacijski sustav koji se očituje u mreži istraživačkih centara, sveučilišta, privatnih poduzeća i društvenih skupina koje ili stvaraju nova znanja ili prihvaćaju globalna znanja i prilagođavaju ih za lokalne potrebe (Jurman, 2006).

3. Uloga obrazovanja u suvremenom društvu znanja

3.1. Značenje formalnog obrazovanja u suvremenom društvu znanja

Gospodarstvo temeljeno na znanju i značajna ekspanzija uslužnog sektora čini ljudsko znanje upravo onom ključnom masom koja je potrebna kako bi se povećala zaposlenost, produktivnost rada i gospodarski rast. Obrazovni sustav zemlje čini jednu od najvažnijih odrednica ljudskog znanja.

U razvijenim gospodarstvima znanja glavni razvojni čimbenici jesu upravo obrazovanje i znanost. Zato u takvim zemljama njihovo najveće bogatstvo predstavlja upravo njihovo stanovništvo.

Njihovim se obrazovanjem poboljšava njihova kvaliteta o kojoj ovisi uspješnost korištenja prirodnih resursa, tehnologije i kapitala. Kao primjer možemo navesti skandinavske zemlje koje su ostvarile brzi napredak iako ne posjeduju znatne prirodne resurse.

3.2. Uloga obrazovanja odraslih u kontekstu cjeloživotnog učenja u društvu temeljenom na znanju

Brze promjene koje se događaju u današnjem globaliziranom svijetu traže da se znanje kontinuirano osuvremenjuje.

Obrazovanje odraslih predstavlja samo dio koncepcije cjeloživotnog obrazovanja i učenja i ima dvije glavne funkcije (Vlada Republike Hrvatske, 2001) kompenzacijska funkcija i funkcija daljnjeg trajnog obrazovanja i odgoja.

Kompenzacijska se funkcija sastoji u temeljnom osposobljavanju odraslih, odnosno u nadoknađivanju obrazovnih zaostataka i propusta u mladosti. Funkcija se daljnjeg trajnog obrazovanja sastoji u stjecanju novih znanja, vještina te vrijednosti, stavova i navika kojima se odrasla osoba osposobljava za uspješno suočavanje s novim zahtjevima što su rezultat znanstvenog, tehnološkog, društvenog, političkog i kulturnog razvoja.

4. Usporedba dostignute razine obrazovanosti u Hrvatskoj s odabranim zemljama Europske unije

Analizirajući dostignutu razinu obrazovanosti u Hrvatskoj možemo zaključiti kako je u zadnjih petnaest godina došlo do porasta razine obrazovanosti hrvatskog stanovništva.

Međutim, ukoliko dostignutu razinu obrazovanosti u Hrvatskoj usporedimo s dostignutom razinom obrazovanosti u zemljama Europske unije nameće nam se zaključak kako Hrvatska još uvijek znatno zaostaje.

Udio stanovništva s tercijarnom razinom obrazovanosti je iznimno važan pokazatelj konkurentnosti radne snage te govori o nacionalnoj opredijeljenosti zemlje za razvoj društva znanja.

U tablici 1 možemo vidjeti udio stanovništva u dobi od 25 do 64 godine u Hrvatskoj (Državni zavod za statistiku, 2007) i odabranim zemljama Europske unije

(Organisation for Economic Co-operation and Development, 2006) s tercijarnim kvalifikacijama.

Zemlja	Postotak	Zemlja	Postotak	Zemlja	Postotak
Hrvatska	11,9	Francuska	24	Norveška	32
Austrija	18	Njemačka	25	Poljska	16
Belgija	30	Mađarska	17	Slovačka	12
Češka R.	12	Grčka	21	Španjolska	26
Danska	32	Irska	28	Švedska	35
Finska	34	Nizozemska	29	UK	29

Tablica 1. Udio stanovništva s tercijarnom razinom obrazovanosti (25-64), 2004.

Iz podataka prikazanih u tablici 1 možemo vidjeti kako Hrvatska zaostaje za većinom europskih zemalja te kako je broj visokoobrazovanih u zemlji nedostatan za kompetitivno uključivanje u društvo znanja.

Zemlje koje imaju najbolje pokazatelje vezano uz razinu obrazovanosti svojega stanovništva ujedno imaju i najbolje pokazatelje vezano uz razvijenost društva znanja u zemlji.

Rang	Zemlja	KEI	Rang	Zemlja	KEI
1.	Danska	9,23	23.	Slovenija	8,04
2.	Švedska	9,22	29.	Češka Republika	7,57
3.	Finska	9,12	30.	Litva	7,39
5.	Norveška	8,80	32.	Mađarska	7,28
8.	Nizozemska	8,73	35.	Slovačka Republika	7,10
10.	UK	8,67	38.	Poljska	7,04
13.	Njemačka	8,48	40.	Hrvatska	6,43
17.	Irska	8,27	41.	Bugarska	6,13

Tablica 2. Lista vodećih i odabranih zemalja Europske unije prema indeksu gospodarstva znanja (KEI)

Razvijenost društva znanja u zemlji možemo prikazati pomoću indeksa gospodarstva znanja (KEI). U tablici 2 možemo vidjeti listu vodećih i odabranih zemalja Europske

unije prema indeksu gospodarstva znanja (The World Bank, 2007). Indeks gospodarstva znanja izradila je Svjetska banka koja svake godine izrađuje tablicu zemalja društva znanja prema spomenutom indeksu.

Trenutno je na listi 137 zemalja svijeta. Indeks gospodarstva znanja čini zbirni indeks koji predstavlja dostignutu fazu u razvoju zemlje prema gospodarstvu znanja. Računa se kao prosjek ključnih indikatora u sva četiri stupa gospodarstva znanja: obrazovanje, inovacijski sustav, ICT te pravni i ekonomski okvir.

Prema pokazateljima prikazanima u tablici 2 vidimo kako su vodeće zemlje prema indeksu gospodarstva znanja svakako skandinavske zemlje. Hrvatska na toj listi naizgled dobro stoji, 40. od 137 mjesta. Međutim, ukoliko pogledamo zemlje Europske unije onda odmah možemo uočiti kako smo na začelju.

5. Zaključak

Na temelju komparativnog prikaza razvijenosti društva znanja, pomoću indeksa Svjetske banke, te dostignute razine obrazovanja, uočeno je kako razvijene zemlje društva znanja imaju također i visoku dostignutu razinu obrazovanosti stanovništva. Spomenutom je činjenicom potvrđena postavljena hipoteza rada.

Ukoliko analiziramo dostignutu razinu obrazovanja u Hrvatskoj može se uočiti blagi napredak.

Međutim ostvareni je napredak nedovoljan ukoliko Hrvatsku usporedimo s zemljama Europske unije.

Stoga sa sigurnošću možemo utvrditi kako znanje u Hrvatskoj još uvijek ne predstavlja razvojni resurs i kako se hrvatski napori moraju bitno usmjeriti prema stvaranju takove razine obrazovanosti stanovništva koja omogućava ubrzani ekonomski razvoj kao i razvoj društva i gospodarstva utemeljenog na znanju.

6. Literatura

Jurman, D. (2006). Društvo znanja, Put u bolje sutra, *PC Chip*, Br. 138., (studeni 2006), 128.-131.

Jeleč Raguž, M. (2007): *Magistarski rad: Uloga obrazovanja u društvu znanja*, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb

The World Bank (2008). Knowledge Assessment Methodology, *Dostupno na:* <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/WBI/WBIPROGRAMS/KFDLP/EXTUNIKAM/0,,menuPK:1414738~pagePK:64168427~piPK:64168435~theSitePK:1414721,00.html> *Pristup:* 08-05-2008

Državni zavod za statistiku (2007). Statistički ljetopis 2007, *Dostupno na:* <http://www.dzs.hr/> *Pristup:* 08-05-2008

Organisation for Economic Co-operation and Development (2006). Education at a Glance 2006, *Dostupno na:* http://www.oecd.org/document/6/0,3343,en_2825_495609_37344774_1_1_1_1,00.html *Pristup:* 08-05-2008